

כהן גדול פרק שביעי נזיר

(א) נדה כו: תוספתא
דלחלת פ"ב (ב) ע"י חוק'
נדה כו: ד"ה לנעשין.
(ג) י"ח ט"ז (ד) מה נה
אלהט פ"ג מ"ג.
(ה) ונסתדין טו: (ו) ז"ק
מו: חולין נח: מנורה ל"א.
(ז) פ"ד דוח"ה (ח) נעדר גלגל
ט"ו ועקר גלגליון.

נוסחת הריב"ן

(א) רקב ט"ו: ע שקבז;
(ב) דקבז: (ד) (אכל כי כו'
גלגליון) למא בכ"י: (ה) זיל
למא לגבי חמ' מה איכא
לממז: (ו) דקבז חנא כו'
תרווד דקבזתו כי מיבעי ל'
כו' קא מיבעיא לי מי כו' או
למלח ל"ג תיקו ת"ד
ואח"כ מ"ד מיפרש פ"ש
מ"חיה ועשה לו גלגליון
ה"ס:

הגהות הרי"ב

(א) נ"ס מ"ד ר"ב נ"ן
כ"ד"ב אושעי'א רקב הנא:
(ב) שם למלח דרך עקב
קמ"ה ה"כ דמי לי
לדקבז: (ג) ר"ש ר"ה
נעט וכו' ע"ס זה וכו'
שנתערב עמו כמות:

גליון הש"ס

נ"ס בעי חזקה שיערו
העומד לעיל גליון עין
דף לו ט"ז:

הגהות מוה"ר

רנשבורג
א' תוס' ד"ה חוק וכו' או
מחלה עליה הוא נוגע
מינות הוא נוגע ממקו
ו"כ ה"ו כנוגע: (ב) ר"ה
ע"י וכו' שם וכו' נוגע
כשתפס ספק ומתק וכו'
שבת חינוך וכו' כ"ל:

הגהות התוספות

1. ז"ל כלומר שמלח תרווד
רקב ממז. 2. רקב ממז.
3. ז"ל שלח ששתי מ' שש
יורה. 4. ז"ל שש
תרווד. 5. ז"ל פ"י וגם.
6. ז"ל מי חסד בשנת חינוך
למת ננוז. 7. ז"ל ז'
כנוז. 8. ז"ל שמעמו.
9. גירסת הראש"ש ז"ל מיהר
לקבוק והקבוק גם האכל
שאכל. 10. ז"ל וכו'.

פ"י הרא"ש

איוהו מת שיש לו רקב.
שלא תרווד מעפר ורקבו
ביחוס [רקב גופן] מטמא
באהל נקבר בארון של
יש. שלא נתערב רקבו
אחר בעפרו. אבל אם נקבר
בכסותו או בארון של עץ
או על גבי רצפה של עץ
(אכיס) [לבנים] אין לי
ד"ן רקב: אין רקב אלא
הבא מן הבשר ומן הגידוין
ומן העצמות מכולם צריך
שיהיה ברקב: הא מן
העצם מטמא אצ"ר וליכא
בשר. ולא מצד לשונו
דברי' מן הבשר לבדו שורו
עד שיהיה עמו עצמות
וגידוין דא"כ הול"ל מן
הבשר והוא העצם טהור
והוא דייקנא עד דאיכא
גידים בתרייהו: אי אפשר
לכשר ועצמות אלו גידים.
ועולא שחזר גידים אצטקו
לאפקו נפל שלא נתקשרו
אכרינו זה לזה: [ועשו
גלגליון לו] פ"י גלגליון
קונטרסי'א דלא גמירי רקב
אלא במח שנקבר לבדו.
והרקביו ועמדו על מלא
תרווד. שאכלו עש ולא
נשאר בכל' כי כי א"כ
רע"צ למה נקט שעמדו
על מלא תרווד רקב ולא
נשאו מהם יותר. תנן
האם פ"ד דאהלות כל
שבמת.

איוהו מה שיש לו תורת רקב נקבר ערוס כו'. אכל אם נקבר
בכסותו אפי' צביון של שיש אין לו תורת רקב לפי שכסותו שנקבת
עמו נעשית לו תערובות ואין לו הלכה למטה ממנו שיהיה
רקב מטמא אלא רקב הצל המת עלמותו נכלה תערובות וכן אם
נקבר צביון של עץ ואפי' ערוס או
על גבי רצפה של לבנים הואיל והארון
של עץ והמתן של לבנים עשוי לירקב
נעשו גלגלים זה לזה. ונעשה כמי
שנתערבו זה בזה ואין זה רקב גמור.
גלגליון כלומר המגולגל זה לזה ונתערב
על עס וכו' (א) וכשתערב עמו כמות
או רקבין אחר אחר ואפילו נקברו
ערומים צביון של שיש הואיל דלא
הו רקב (ב) דמת אחד: אמר רבא.
כי קמיי המס דרקב הצל מני' ממזיס
עומא כגון שקבזו (ג) זה צפני עמנו
זה צפני עמנו והרקביו כל אחד
צפני עמנו ועמד על מלא תרווד
רקב צפני עמנו זה ח"י תרווד וממנו זה
ח"י תרווד מנטרפי' למלח תרווד
הואיל ולא נעשו גלגליון זה לזה
מתחילה בשעה שהרקבו אכל היכא
(ד) דנקבזו זה עס זה לעולם אימא לך
דנעשו גלגליון זה לזה ואין לו תורת
רקב: גוז שערו וקברו עמו נעשה
לו גלגליון. ד' אכל כי לא גוז והניחו
מחזיר כמו שהוא לא נעשה לו גלגליון:
שערו העומד ליגזו. קודם מיתה כגון
שהכזר עליו שערו כנוז דמי ונעשה
לו גלגליון ואין לו רקב: הא לא גוז לא.
ואפי' ע' דעומד ליגזו: לא הי"ק גוז הוא
גלגליון: כלומר מדרבה בר גר חנה
ליכא למשמע מידי דהא דרבה בר גר
חנה אמר דכי גזו הוא גלגליון אכל לא
גזו לא אמר ציה ולא מידי ואכתי
מיבעי לך: מן העקב. מן מרגלותיו
כלומר ממתתים ולמטה כי קאמר
למלח תרווד רקב עמא היכא דלמי
מתוולד: מן תלפי גוייה העלמלה
דעיקר הגוף צו: ואי ס"ד. רקב הצל
מן העקב לא הו מטמא כי צא משני
ממזיס אמנא עמא להאי רקב [וילן]
להכא (ה) איכא למימר דלימלא דרך
עקב קמתי וכן נמי להכא גבי אידך
מת דילמא דרך עקב קמתי ואין לו
תורת הצל אלא מלחא אמר הכי ש"מ
דרקב הצל מן העקב יש לו תורת
רקב: ס"ד אי דאירקבז כוליה מס.
כלומר לעולם אימא לך דרקב (ו) שזא
מן העקב טהור והכי קבעינא מיך
מן תרווד אי דאירקבז כוליה מת
דקלתי מיתה אחא ליה דרך עקב
של מת הכי נמי דליכא למיפשע מהיהא דרז נתן כז
אושעי'א
דהו עמא אלא כי קא מיבעיא ליה הכא כגון דארקבז חד אזר
והיה אזר עמנו דארקבז אחא ליה דרך עקב צלזר והכי
קמיבעיא לן מי אמרינן כי גמירי רקב כגון דלמי מכל גוף
דמת אכל היכא דלמי מן עקב לחודיה לא או דלמח לא שזא:
שכתב

איוהו מת שיש לו רקב. מלא תרווד רקב מטמא ביהא וזכיר
מגלת עליו: שנקבר ערוס בארון של שיש או עץ
גבי רצפה של אבנים. שאינה נשחמת ואין להסתפק בעפר אחר
כי אם נקבז גוף של מת: נקבר בכסותו ואפי' בארון של שיש
או ערוס בארון של עץ או על גבי רצפה של אבנים.
רצפה של אבנים. שנטומא ליטחק
וליכתא מחליהן: וזו מת שאין לו רקב.
ואפילו לקח ארבע או חמש תרוודין
מן רקב שלו שזדלי י' כהן מלא
תרווד מנוף המת טהור כלאמרינן
כפי' המפתלת (מה' ס':) מה מחילתו דכר
אחר נעשה לו גלגליון משמע דכח
ליכא מתא דלמי שחש נתערב דכר
אחר עמו צביון אצ"ר מטמא:
אמר עולא אין רקב אלא הבא
מן הבשר ומן הגידוין ומן העצמות.
מכולס לרין טהא: הרקב: **הא** מן
העצם. לחוד טמא: **והא** ליכא
נידוין. ולא הוה מני' לשנוי דהכי
קאמר ומני' הבשר לחודיה טהור של
שיהא רקב עמא ונידוין צדי דכר
לר"י למיני מן הבשר ועמא טהור
ודייקנין עד דליכא גידוין כהדייהו:
א"ל אבשר ועצמות בלא גידים.
ועולא שזכיר גידים אצטקו לאפקו
נפל שלא נתקשרו אצ"רו גידים
וצרימא לא מימרי צדי אלא בולד
נגמר: שני מתים שנקברו זה עם
זה נעשו גלגליון זה לזה. ונפקת המפתלת
(ש' ס':) גרסינן בכל הספרים נגלגליון
וגם צערון (פ"י) גלגליון עפר הוא
שמערב עצמו ממקום אחר לשון דכר
המתגלגל ועוד פ"ש צערון גלגליון
קוטריימ"א צערון דלא גמירי רקב
אלא של מת אחד ולא שיש מת אחר
מעורב צו: **בתיב** רב נתן רקב
הבא משני מתים טמא. וקא ס"ד
דמיירי שנקברו יחד:

ונרקבו ועמדו על מלא תרווד.
אחר שאלו עש' ולא
נשאר בכל אחד אלא ח"י תרווד וכיון
שהיה כל אחד יחיד כשנקברו יש להן
ד"ן רקב ויש מימיה לזה נקט ועמדו
על מלא תרווד רקב אחד שלא נשמירי
וי"ל דלרצותא נקטיה (דאפילו) כי
אין צבניות אלא תרווד אחד דליכא
השתא רקב מן העקב אפי' הוא
שיעור כתרוד' דלקמן שפטינן מינה
צביא דרקב הצל מן העקב מהו
דגם לפי הדימוי ששמי' דמת דארקבז
כוליה מייהא מנטרף רקב העקב
לשאר קבוצות לתרווד: **תנן** התם צבנות
טמא וגם: העור ופולג צה צפ' דס נדה
ואיכא למי"ד דלורייתא: **ח"ו** מן השניים
והשער והצפורן. שטהורין. שטהורין.
אף מדרבנן: וצבנת חינוך למת כולן
טמאין. שהנוגע או מאהיל עליהם
אוהו נוגע או מאהיל על המת דהו יד
לעומאת המת: **בעי** חזקה
שערו העומד ליגזו בהו. מי הו [ב]
כשא"ן חינוך למת וטמא או
כנוז' דמי ולא מטמא צמת אף
במחזור למת או דלמח מטמא צבדו
מחזור זה ויש מפרשים דלענין
גלגליון קא מיבעיא ליה כנוז' דמי ונעשה
טמא: **בעמא** דגזו. או הו גלגליון
הוא לא גזו לא ומיירי
דמי ונעשה מטמא: **אמר**
הבא מן העקב מהו. לפי שבעקבו
של אדם יש צו עוזי דכר שאין צו
חיית ומיבעיא ליה אי גמירי ציה
רקב או לא:
הבא מן המלא תרווד: וזי הכא דלמח
דרך עקב
קמתי. כלומר שמת יש צו מן
העקב ולהכי נקט דלמח שאין צוה
[ודא"ן] דשמת מן העקב אכלן עש
וזה הרקב נשאר מן שאר הגוף: היכי דמי.
כלומר היכי צו ד"ן רקב אלא [צעיין]
היכא דארקבז מת ואמי דך עקב
ה"י דיש לו רקב דכתיב מיירי הא דמי
רז נתן ונשאר מן העקב דכשר
המת ורקב גם העקב צו ד"ן רקב
אלא [צעיין] היכא דארקבז מת ואמי
דך עקב דמי ונשאר מן העקב דכשר
המת: **מיהר** להרקב צו כתיב
האי גונא לא גמירי רקב: **עובר**
במעי אשה מי הו יגצ"ן. כשני
ממזיס שקבזו זה עם זה:

כה א מ"י פ"ו מה'ל
מרוזי חלק ג ופ"ו
מה'ל טומאת מת הלכה ד
סמג עין קס:
כז ב ג מ"י פ"ו מה'ל
מרוזי חלק ג ופ"ו
מה'ל טומאת מת הלכה ה
סמג עין קס:
כח ד מ"י פ"ד מה'ל
טומאת מת הלכה ג:
כז ה ו מ"י פ"ג מה'ל
טומאת מת הלכה יג
סמג עין קל:
כח ז מ"י שס הלכה ה
ופ"ו מה'ל מרוזי
הלכה ד:
מוסף רש"י
בארון של שיש וכו'.
דהשמה אל מעונת
צביון וכו'. (נד' ב'). נקבר
בכסותו. דליכא קבוצת,
או אפילו ערוס בארון של
עץ. דליכא קבוצת, או
על גבי רצפה של
אבנים. שפטינן נמחה, זה
מת שאין לו רקב. שאין
רקב שלו מטמא, מפני דכר
אחר המעורב צו (שסו).
עובר ירך אמו. והכי הוה
לחלד מאכריה (חולין נח).
פ"י הרא"ש (המשך)
טמא ואף העור טמא איכא
מא דאמר מדרבנן. ואיכא
מי"ד מדאורייתא: ח"ו מן
השניים והשער והצפורן.
כפי' דם הנדה מפי טעמא
משום דעצמו דומיא דעצם
מה עבי' שכתב עמו
ואין גזעו מחליף אף כל
שכתבו עמו ואין גזעו
מחליף יצאו השניים שלא
נבראו עמו יצאו שער
וצפורן וטעמי' שבאריו
עמו גזעו מחליף וכשת
חבורו הכל טמא והנוגע
בהם כנוגע בבשר המת:
כפי' חזקה שער העומד
ליגזו וכו' בבול היה להם
לגידול שער מתי היה
עומד ליגזו ומיבעיא ליה
אי מטמא שעת חבורן
למת. וי"מ דמבעי ליה
אם נעשה גלגליון כאילו
היה גזו וקברו ולא. ויל
נתיירא דא"כ אמאי מייתי
הך מתי' דאהלות אבא.
והפשוט ליה מדרבה בב"ח
טעמא דגזו וכו' משמע
ליה דרבה בב"ח איירי
בכל עניני' אפי' עומד ליגזו
וקאמר דוקא גזו. ולא
גזו תבעי לך לרבה בב"ח
מיבעי ליה היכא דלא
גזו ולהכי נקט גזו רבנו
דוקא ויהו פשיטא ליה:
רקב מן העקב מהו לפי
שיש בעקבו של אדם עובר
בשר שאין בו חיות ולהכי
מיבעי ליה אם רבננו
טמא שהוא אינו חשבו
כגון המת כי גמירי רקב
הבא (מן שלא) (מכוליה)
מת. כלומר שבא מן דבר
שמת עם המת שבשבת
מינה מת הכל יחד אבל
דאמי דרך עקב לא. לפי
שמתי' הוה ככשר המת.
רקב הבא מן מתים טמא
ואוקמה רבא לעיל כגון
שעמדו על מלא תרווד
שלא נשאר מ"כ א"כ מלא
תרווד ואי מי' הבא מן
העקב לא כלו שאינו
טמא זיל להכא דלמח
דרך עקב קמתי פי' למת
טמא כולו לידן ו' ותמחו
שמה מן העקב בא ולא
טמאנו דראי והמאחיל
עליו וכנס לקישור אז
אם קודש שכנגד קרן ושמן חולין
בעורה הוא. אי דארקב כוליה
מת ואמי דך עקב ה"י אם
נרקב כל הגוף ונרקב גם
העקב לא מבעיא ליה דודא
טמא אלא הבא מן דארקב
ודך עקב: שענין לא נרקב
שאר הגוף כ"א העקב ואז
אבד הסמך לעקב ואיכא
למימר לפי שאין חיות בעקב
[מיתר] ולקבוק והרקב
גם האבר שאצלו וככה"ג
לא גמירי רקב: עובר במעי
אשה מי הו יגצ"ן. כשני
ממזיס שקבזו זה עם זה:
כיון

א כל קודש שכנגד קרן ושמן חולין בעורה הוא. אי דארקב כוליה מת ואמי דך עקב ה"י אם נרקב כל הגוף ונרקב גם העקב לא מבעיא ליה דודא טמא אלא הבא מן דארקב ודך עקב ה"י אם נרקב שאר הגוף כ"א העקב ואז אבד הסמך לעקב ואיכא למימר לפי שאין חיות בעקב [מיתר] ולקבוק והרקב גם האבר שאצלו וככה"ג לא גמירי רקב: עובר במעי אשה מי הו יגצ"ן. כשני ממזיס שקבזו זה עם זה: **כיון**

- (א) ומינה יא. ניה יא.
- (ב) חוספאל דלחלת פ"ב.
- (ג) ט"ז פ"ד, ז (ח'הלת).
- (ד) ט"ז פ"ד, ז (ח'הלת).
- (ה) ט"ז פ"ד, ז (ח'הלת).

תורה אור השלם

1. אלה השמאים לכם בקל השרץ כל הנגע ברה מבחם עומא עד הערב: יקרא יא לא

נוסחת הריב"ן

(א) נמקטן: (ב) שהיא: (ג) נמקטן: (ד) להיות שלמה: (ה) הרופא וקא מטטר לה: (ו) היא אומר:

הגהות הב"ח

(א) ה"ש ד"ה טעמא וכו' הא אילא שדרה דממ

הגהות מהר"ב

רנשבורן

[א] נמי הא לא קמני נ"ב ע"י חוס' ד"ה טעמא דגיר' וכו': [ב] חוס' ד"ה טעמא דליכא שדרה דממ חלה: מיב' דממ חלה נמקחו וכו' דמממל: [ג] ד"ה רביעית דס שנה משני מתי' וכו' כ"ל: [ד] ד"ה וכל נעשערה ועל רביעית דס וכו' ועל ע"ש כשעורה: ועל רביעית עד כשעורה נמקח:

הגהות התוספות

- 1. תיבת וכו' נמקח. 2. ל"ל וכו' ואמר. 3. ל"ל אפילו דלמח. 4. ל"ל מה דר"ע. 5. ל"ל מה שני להו. 6. ל"ל דלפני רכס.

מוסף רש"י

בהם. שגלים כמיז כל הנוגע בהם (ד"ה וכו'). ת"ל מהם. וכל אשר יפול עליו מהם נמחם יטמא (שם וחגיג' י"א). החובמט אומר אזי שגם מין שרץ שוקרין למינ' הגול נקלפים היולת ומתעלה ממחל כל כמה שגול ותחלת הילול הקלפ' של עשש היא (שם).

פי' הרא"ש

ח"ש בהם יכול בכורן בשגים כחוב וכל אשר יגע בהם. רממשע שיעו בשרץ שלם ח"ל כל אשר יפול מהם רמשעם אפ"י מקצתן: הא כיצד תיקימו ב מקראות הללו: ושעור ככעדרה: דהיינו מקצתו ככעדרה: ביה בהם ל"ל שהתחמט חילת ברייתו בכעדרה והוא שלם: ש"מ שיעורא גמירי. דאי אפרת דגמלה שנקצו רגליה קרויה בריה וצאתה [וא] דתעה] אין בו בעדרה החילת ברייתו כשחור שלם אין בו אלא כעדרה ונליץ מינה דפחות ככעדרה [ב"מ] שיעורא ודחי כי בעי' שיעורא בכעדרה היכא דלא נפלה

כהן גדול פרק שביעי נזיר

נב.

עין משפט
נר מצוה

אמר רב יהודה מדיסקרסא פ"ט. אלה העמאים לנס ככל השרץ כל הנוגע בהם נמחם וגו' (ויקרא יא) אי זהם יכול נכולם וכי נגע נכולם יהא טמא אצל לא (ב) במקלחו ח"ל וכל אשר יפול עליו מהם נמחם כו': ושערו חכמים. שנגע עששה יטמא שהוא

כעדרה (ג) ששור ככולו: שכן החומט נזיר. ומדקא עמי שיעור דבריה כעדרה ש"מ שיעורא דבריה כולה צעין ואי חסרה שיעורא נפקא לה מכלל טומאתה וה"ה לענין ארלה: אמר ר' שמעיה כי צעין שיעורא. דבריה נמדי דכל ברייתו כעדרה אצל גבי גמלה (ד) צפחות מכעדרה היא זה נשמה דלא שלמה נמי לא היא כולה כעדרה לא צעין שיעורא ואכתי תצני לך: אמר רבא פ"ט (שדרה) שציד רוב לטעם שבה. שעקר רוב צלעות שבה טהורה ואע"ג שהן מונחט נלדה: ובקבר נז'. מפני שהקרן מרפס להיות (ז) כמו שלמה. הא לא גירד טמאה וש"מ דליכא גולגולת כהדה וש"מ דשדרה או גולגולת תנן: אידך. לא גירד עדיין מיבעי לך: ששה דכריס. לקמן קחשיב להו: של טרסיים. זורפי נחשת ואמרי לה של אורתא אומה ואמרי לה אורגיס ודומה לו נמסכת ע"ז (דף ז'): נמעשה דרבי אליעזר כשנחפס למלכות דלמחר לכו רכס של טרסיים אזי: והניחיה באורי. כתי שלם יהו מיטמאין באותן עלמות: ונכנס סודום הירופא. שהיה בקי ומומחה אם הן ממת אחד או משני מתים: ואמרו אין לך שדרה ממם אחד. ואין הגויר מגלג על אפילו ואפילו לר"ע שהיה אומר בתחלה שפ"י היא כזה משני מתים מטמא על אפילו חור זו ר"ע: טעמא משום דליכא ביה שדרה ממם אחד. קאמר דאין הנזיר מגלג הא איכא (ה) חלה דמת אחד מטמא כזהל ואין מועיל הנחתו דהזיר כלום והזיר מגלג עליו ותפשוט דאו שדרה או גולגולת לא לעולם אימא לך דשדרה וגולגולת ממת אחד צעין והאי דקאמר להו הירופאים דקא מטטר להו לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא שדרה וגולגולת ממת אחד כדי שיעור טומאת אהל דליכא אלא אפילו שדרה דששה דכריס

ת"ש בהם יבול בכורין. גבי שגלים כמיז אשר יפול מהם אל תוכו ונמקוס אחר כמיז אשר יגע בהם נמחם הא כיצד ניצט שני המקראות הללו וכו' ושערו חכמים ככעדרה דמיקרא מהם שזהו נמקטן שרץ אחד ומיקרא בהם לפי שהחומט מחילת ברייתו ככעדרה וש"מ שיעורא גמירי מדצעין כעדרה ששה החומט גם הו מחילתו כעדרה היינו עם רגליו וקרניו ומ"מ אי חתך מיניה פורתא דמיפתחי' מכעדרה אפי"ה היה ואפ"ה צעין כעדרה ממש ככרייתה וש"מ שיעורא גמירי ודחי א"ר שמעיה כי צעין שיעורא כעדרה היכא דלא נפלה ביה נשמה כגון חומט שלם נפתח מעט מחילה או ודאי אין לנו להחשיבו כריה צפחות הואיל ולעולם לא יפול זו נשמת חיים צפחות מן אצל היכא דנפלה ליה כגון נמלה חיה משוכה היא כי אף קינץ רגליה או שום דבר ממנה יכולה עדיין לחיות הרבה שאין חיה חלוין דכר שקצן: איבעיא להו שדרה וגולגולת תנן. דדוקא על שניהם מגלג או דלמא או שדרה או גולגולת תנן והוא הדין דלממתינתן דלחלות (פ"ט ז"ל) נמי מיבעיא ליה וכן משמע בסמוך דמייתי מתניתין דלחלות למיפטט צעין: ת"ש שדרה שגיר רוב ע"ז עדיין שבה. פי' שיצר רוב צלעות שבה מרגוס של צלעות עלעולין: טהורה. נעלמא [למרינן] כמה מקורן בשדרה וכו' ולא מטמא אמרי שמואל צפ' אלו טרפות (חולין נ"ב): וכן לטרפה וכו' כחן נראה לרבינו זקן דיש להשוות דלם שנמכרו רוב צלעותיה טרפה וכדלמחר צפ' אלו טרפות (שם נ"ב). נשתברו כרוב שני גדדין טרפה נעקו אפילו כרוב נז' אחד: ובקבר אפי' משוכרת או מפורקת טמאה מפני שהקבר מפרה. דהכי גמירי:

אמר רב יהודה מדיסקרסא ת"ש (א) בהם יכול ככולן ת"ל מהם אי מהם יכול מקצתן ת"ל בהם הא כיצד עד שיגע במקצתן שהוא ככולן ושיערו חכמים ככעדרה שכן החובמט תחלת ברייתו ככעדרה ש"מ שיעורא גמירי לה אמר רב שמעיה כי בעין שיעורא דברלא הויא כעדרה לא מטמא דלא נפלה בה נשמה יאכל נפלה בה נשמה לא תיבעי לך: השדרה והגולגולת: איבעיא להו שדרה וגולגולת תנן: או דלמא או שדרה או גולגולת אמר רבא ת"ש ושיעורא שגירד רוב עילעין שבה טהורה ובקבר אפילו משוכרת או מפורקת טמאה מפני הקבר טעמא משום דגירד הא לא גירד טמא ש"מ או שדרה או גולגולת קתני א' הא לא קתני הא קמ"ל דכי גירד טהורה אידך תיבעי לך תא שמע ר' רבי יהודה אומר ששה דכריס ר' עקיבא מטמא וחכמים מטהרין וחזר בו ר' עקיבא ומעשה שהביאו קופה מלאה עצמות לבהכ"נ של טרסיים והניחיה באויר ונכנס תודום הרופא וכל הרופאים [עמו] ואמרו אין כאן שדרה ממת אחד טעמא דליכא שדרה דמחרא האיכא או שדרה או גולגולת דמחרא נזיר מגלג עליה ש"מ או שדרה או גולגולת תנן לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא שדרה וגולגולת דממת אחד ליכא אלא אפי' או שדרה ממת אחד או גולגולת ממת אחד ליכא תא שמע ממינינא ומה הן ששה דכריס שרבי עקיבא מטמא וחכמים מטהרין יעל אבר מן המת שבא משני מתים יועל אבר מן החי שבא משני בני אדם יועל חצי קב עצמות שבא משני מתים ועל רביעית דם הבא משנים ועל עצם כשעורה שנחלק לשנים והשדרה והגולגולת וא

טהורה ואידך תיבעי לך פירוש מי קתני הא לא גירד טמאה בלא גולגולת דלמא כשש עמה גולגולת איירי ואש"פ [וכן] כי גירד רוב צלעות שבה טהורה: ואידך תיבעי לך. כלומר בלא גירד ואין שם אלא השדרה בלא גולגולת מיבעי לך: תא שמע רבי יהודה אומר ששה דכריס ר"ע מטמא. בסמוך קא חשיב להו: של טרסיים צורפי נחושות והניחיה באויר מקום שאין עליה אוהל שלא יטמאו הנכנסים שם וכל הרופאים אמרו שהיו בקיאים לחידי בעצמות שהם משרדה וגולגולת והשחוט עצם לעצם ולירע אם הם מ' מתים או ממת א' ואמרו אין כאן שדרה ממת א' ולא גולגולת ממת אחד והזיר שהאחיל בעורם כקבר (א) אוו בולה. דאי משום טומאת אהל אפילו היה שם שיעורא מ' לא היה מגלג כיון דאין השדרה שלימה כדאמרי' לעיל גירד רוב עילעין שבה טהורה. ת"ש ממינינא ומה הן ז' דכריס וכו' ועל חצי קב עצמות וכו' מולא קתני ועל רובע עצמות הבא מ' מתים כדאינא בפלוגתא דר"ע ורבנן בסכת חלולות גירד אלא לענין תחלת גויר איירי והי ועל עצם כשעורה שנחלק לשנים אע"פ שהוא כמת א'. והשדרה והגולגולת בס"י אהלית קתני כדריא בפלוגתא דר"ע ורבנן השדרה והגולגולת מ' מתים כי קתני

לד א מיי פ"ד מהל' אלות השמאלות בל"ב כ סמג עין רמז: לה ב מיי פ"ד מהלכות מאלות אקירות ה' כ סמג לאון קל"ב: לו ג מיי פ"ב מהל' טומאת מ"ב הלכה ב ופ"ו מהל' מירות בל"ב ע"ש נב"מ סמג עין רל"ב: לו ד מיי פ"ד מהלכות טומאת מ"ב הלכה ז: לח ה ו מיי ע"ש הל"ב ופ"ו מהל' מירות הלכה ב: לח ז מיי פ"ד מהלכות מירות שם ופ"ד מהלכות טומאת מ"ב הלכה ב: לח ח מיי ע"ש הלכה א:

פי' הרא"ש (המשך) ביה נשמה כמו חומט בחי' (דמקומו) דראי אין לנו להחשיבו כריה צפחות ככעדרה הואיל ולא תפול כבי נשמה צפחות ככאן: אבל היכא דנפלה ביה נשמה. כגון נפלה חיה חשוכה ברי' אפילו חסרה הואיל ועדיין יכולה לחיות: איבעיא להו שדרה וגולגולת תנן. דדוקא שדרה רוב ע"ז עדיין שבה. פי' שיצר רוב צלעות שבה מרגוס של צלעות עלעולין: טהורה. נעלמא [למרינן] כמה מקורן בשדרה וכו' ולא מטמא אמרי שמואל צפ' אלו טרפות (חולין נ"ב): וכן לטרפה וכו' כחן נראה לרבינו זקן דיש להשוות דלם שנמכרו רוב צלעותיה טרפה וכדלמחר צפ' אלו טרפות (שם נ"ב). נשתברו כרוב שני גדדין טרפה נעקו אפילו כרוב נז' אחד: ובקבר אפי' משוכרת או מפורקת טמאה מפני שהקבר מפרה. דהכי גמירי:

(א) נראה דל"ל והלך אם י"י שם שדרה ממת אחד היה מגלג דלא משו וכו'.